

mimořádná klinická zkušenost a osobní autorita spojená s kolegiální, láskou k pacientům a medicíně, pokorou a vysokým etickým standardem – to vše jsou vlastnosti, které činí z primářky Libuše Novosadové významnou osobnost české hematologie.

Do dalších let přejeme srdečně paní primářce pevné zdraví, životní elán, osobní pohodu, úsměv na rtech a radost z každého dne!

Za tým spolupracovníků
MUDr. David Starostka, Ph.D.

Interní, hematologická a onkologická klinika LF a FN Brno, v roce 2019 slaví 30 let od založení. Vyprávění o jejím zakladateli – profesorovi Jiřím Vorlíčkovi

V roce 2019 to bude 30 let, co existuje Interní Hematologická a Onkologická Klinika, zkratkou IHOK. U jejího zrodu stál prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc. Čas běží jak splašený, a tak s blížícím se jubileem považujeme za vhodné vzpomenout na jejího zakladatele, profesora Jiřího Vorlíčka. Co je v životě to nejpodstatnější? Všichni jistě řeknete, že zdraví. A v případě, že jste zdraví, tak jaké další faktory jsou důležité pro vaši spokojenost? Jistě jsou to pozitivní lidské vztahy. A to jak v rodině, tak i na pracovišti. A vztah se šéfem je asi podobně důležitý jako vztah s životním partnerem doma, neboť více času trávíme v práci než doma.

Když proto někdo spekuluje o tom, jakou si má vybrat práci, tak naše rada je: „Vybírejte si práci podle toho, jak se vám líbí Váš potenciální budoucí šéf. Poznáte, že emoce plynoucí z Vašeho vztahu se šéfem jsou velmi důležité pro spokojenost s Vaší cestou životem.“

Ve svém předchozím profesionálním životě jsem okusil, co je to pracovat pod šéfem, který mě neměl rád a který mi to dával všemožně najevo. To se najednou život promění v utrpení, podobně, jako když se doma z vašeho životního partnera vyloupne psychopatická osobnost. Ale díky tomu, že jsem poznal negativní, tak mohu ocenit pozitivní. Po mé negativní zkušenosti bylo pro mě příjemným překvapením pracovat jak pod panem primářem Petrem Svačinou, tak později pod vedením pana profesora Jiřího Vorlíčka (prof. Adam).

S profesorem Vorlíčkem jsem se letmo seznámil při svých lékařských začátcích v nynějším Masarykově onkologickém ústavu v Brně. Tehdy mladý, ale již zkušený lékař, pracoval na hematologickém oddělení, vedeném primářem Kolářem. Můj první dojem byl, že pan doktor Vorlíček je příjemný, pohotový lékař, ochotný vždy pomoci, sršící přítom vtípem. Být v jeho blízkosti bylo

obohacující. Jeho optimismus byl nakažlivý. Vyzářoval z něj optimismus, víra, že slunce vždy vysvitne i z té nejzataženější oblohy (prof. Adam).

Z Masarykova onkologického ústavu přešel dr. Vorlíček na II. interní kliniku Fakultní nemocnice u svaté Anny v Brně. Zde pod vedením profesora Lamberta Klabusaye získal titul kandidáta lékařských věd (CSc.) a později titul docenta. V té době ještě jednotlivé interní kliniky nebyly specializované. Proces specializace interních klinik v Brně nastartoval až profesor Lambert Klabusay na přelomu předchozího a současného režimu. Doc. Vorlíček tehdy považoval za žádoucí vznik kliniky specializované na krev-

OSOBNÍ ZPRÁVY

ní nemoci. Vnukl tuto svoji ideu profesorovi Klabusayovi, který započal s její realizací.

V letech kolem sametové revoluce byl doc. Vorlíček pověřen vedením nové interní kliniky zaměřené na nemoci krve. Tato klinika byla umístěna ve zcela nové a právě otevřené nemocnici v Brně-Bohunicích. V té době zabírala celé 14. patro a později expandovala i do pater dalších. Pro mladého docenta začala nová, lze říci budovatelská práce. Prostory pro kliniku byly přichystány jen v hrubých základech. Lůžkové pracoviště, zaměřené na hematologii, před tím ve Fakultní nemocnici v Brně neexistovalo. Do té doby byly ve Fakultní nemocnici u svaté Anny pouze ambulance zaměřené na krevní nemoci, nikoliv však komplexní zařízení i se specializovanými lůžky na péči o tyto nemocné. Doc. Vorlíček musel na přelomu roku 1989 a 1990 organizovat nejen dobudování 14. patra výškové budovy tak, aby to odpovídalo potřebám specializované hematologické kliniky, ale zároveň musel začít vytvářet nový pracovní kolektiv.

Budování pracovního kolektivu nového hematologického pracoviště

Doc. Vorlíčkovi se podařilo dát dohromady pracovní kolektiv, který si předsevzal, že budoucí roky zasvětit hematologii. A tak se začalo tvořit hematologické pracoviště „na zelené louce“. Pamětníci těchto dob vzpomínají, že prvními kroky bylo dobudování předaných místností, a pak následovalo přijímání pacientů do zcela nových prostor.

V té době jsem se znovu setkal s doc. Vorlíčkem. Zatímco v Masarykově onkologickém ústavu to byl starší kolega, zde to byl můj šéf. Moje vzpomínky a zážitky spojené s docentem a později profesorem Vorlíčkem byly veskrze pozitivní a stále cituji svým přátelům některé jeho výroky, které považuji za koncentrovanou moudrost. O některých bych se rád zmínil v dalším textu (*prof. Adam*).

Doc. Vorlíček byl všudypřítomný. Lze říci, že byl schopný být současně všude a o všem vědět. Jeho role nebyla jednoduchá. Měl na zelené louce vybudovat specializované pracoviště světové úrovně a přitom měl k dispozici pouze lékaře, kteří v žádném podobném pracovišti před tím nepracovali.

Pan docent potřeboval velmi rychle zvýšit kvalifikaci svých zaměstnanců. A jak toho ale dosáhnout? Zajistil pro všechny členy nově vznikající kliniky stáže na špičkových zahraničních pracovištích. To bylo jistě náročné, protože tito lidé dočasně chyběli v provozu. Nicméně poté, co se vrátili ze studijních pobytů, tak se na klinice začaly potkávat poznatky, zkušenosti a pracovní postupy z pracovišť z Anglie, Německa, Francie,

Belgie a USA. I sám doc. Vorlíček byl na odborných stážích v zahraničí. V roce 1990 byl hostujícím profesorem na Lékařské fakultě The University of Kansas a také ve Veterans Administration Medical Center, Wichita, USA. V roce 1996 stážoval 3 měsíce na onkologických pracovištích v Londýně.

Díky těmto zahraničním stážím, které doc. Vorlíček zajistil pro naprosto všechny pracovníky kliniky, kteří o to měli zájem, se pracovní postupy dostaly již v prvních letech na mezinárodní úroveň a mimo to tito lékaři dále udržují kontakty se zahraničními pracovišti. V roce 1996 byl doc. Jiří Vorlíček jmenován profesorem vnitřního lékařství na LF Masarykovy univerzity.

Rozšiřování provozu kliniky do nových oblastí

Manažerským cílem bylo také budování nových provozů, do té doby ve Fakultní nemocnici v Brně neexistujících. V 90. letech minulého století se velmi intenzivně rozvíjela oblast transplantací krevetvorných buněk. Pan prof. Vorlíček jasně viděl nutnost zapojit se do nového trendu léčby. Jenže tento trend potřeboval specializované pokoje minimalizující riziko získání infekce. Podobné izolační pokoje nebyly v té době běžné, a tak pan profesor s týmem spolupracovníků vymyslel odpovídající plány, následně sehnal peníze a pak začala realizace těchto plánů. Tyto transplantační pokoje nebyly postaveny v rámci běžných přestaveb v nemocnici, transplantační pokoje byly vybudovány pomocí sponzorských peněz se souhlasem vedení nemocnice. Zpočátku to byly tři pokoje a v následujících letech přibýly další tři pokoje.

Další novinkou, která nebyla dříve v ČR běžná, ale která byla běžná na zahraničních pracovištích, byly výzkumné laboratoře, zaměřené na speciální vyšetření, související s provozem kliniky. A tak profesor MUDr. Jiří Mayer, CSc., spolu s prof. Vorlíčkem začali budovat vlastní laboratorní zázemí kliniky. Dnes již se to zdá všem běžné, že klinika má svoji laboratoř. Avšak v letech, kdy se začala budovat v Brně klinika zaměřená na hematologii, byly k dispozici jen standardně prováděná vyšetření na odděleních hematologie, biochemie či mikrobiologie. Tato oddělení jsou běžnou součástí fakultní nemocnice. V té době kliniky neměly vlastní laboratoře. Explozivní vývoj poznání v oblasti hematologie si však vynutil budování vlastních laboratoří, zaměřených na aplikovaný výzkum a monitorování nových parametrů, které se podle současného poznání ukázaly jako zcela zásadní a které standardní nemocniční laboratoře neměly a nemají ve své náplni.

Po čase bylo zřejmé, že Fakultní nemocnice v Brně-Bohunicích potřebuje i vlastní onkologické oddělení,

protože kapacity Masarykova onkologického ústavu byly a jsou limitované, nedostačující pro všechny onkologické pacienty v Brně. A tak pan prof. Vorlíček začal rozšiřovat zaměření svého pracoviště i mimo krevní choroby, na onkologii v celé své šíři. Inicioval vznik samostatného onkologického oddělení. Toto lůžkové oddělení s vlastními ambulancemi a stacionářem, s rozsáhlým odborným záběrem, odpovídajícím potřebám Fakultní nemocnice Brno-Bohunice, je nyní integrální součástí Interní hematologické a onkologické kliniky LF MU a FN Brno-Bohunice.

Co je na prof. Vorlíčkovi výjimečné

A co je na panu profesorovi výjimečné? Za výjimečné považujeme jeho šéfovské schopnosti vybírat si pracovníky a přesně odhadovat, co po nich může chtít a co ne. Pan profesor ctí skutečnost, že každý člověk má některé schopnosti více vyvinuté, zatímco jiné méně. Má dar vyžadovat po svých podřízených pouze to, na co jejich síly stačí a na co jeho podřízení mají talent, a nepožadovat po nich aktivity, které by přesahovaly jejich možnosti. Říká, že by požadováním nesplnitelného snížil pracovní produktivitu svého podřízeného. Pan profesor umí své podřízené stimulovat k maximálnímu výkonu a přitom je neunavit.

V době po sametové revoluci začal pan profesor prosazovat zásady zdvořilosti na pracovišti, jejichž respektování nebylo dříve zvykem. Chtěl, aby forma komunikace lékařů s pacientem odpovídala zahraničním pracovištím. Když se poprvé setká prof. Vorlíček s pacientem na velké vizitě, tak mu podá ruku a představí se mu. Vždy se snaží k pacientovi prohodit pár pokud možno pozitivních slov a povzbudit jej k boji se závažnou chorobou. Po svých lékařích, ale i studentech, vyžaduje dodržování těchto pravidel zdvořilosti a správné komunikace. Vždy se snažil stimulovat své lékaře k tomu, aby vnímali jak patofyziologickou podstatu nemoci, tak i její prožívání a vnímání nemocných i jeho rodinou.

Jeho další typickou vlastností je rychlost jeho myšlenek a schopnost formulovat obecné pravdy a zkušenosti do stručných vět, kterým já říkám nadnesené: „Vorlíčkovy zákony“. Je v nich zkoncentrována životní zkušenost a moudrost. Dovolujeme si zde některé připomenout. Zákon č. 1 „Konflikt, kterému se vyhneš, se ti obvykle vrátí s větší silou a horšími důsledky.“ To je jeho princip řešení životních situací. Neutíkat od problémů, neodkládat jejich řešení, ale postavit se jim čelem. Říká, že tím se tak čistí cesta životem. Nicméně konflikty zbytečně nevyhledává, protože další jeho zákon č. 2 je: „Válku začínáme jen při vysoké pravděpodobnosti vítězství“. Má dar i těžké a komplikované téma hovoru zlehčit humorem. Jeho

rada, jak správně vést diskusi k souhlasu uvádí zákon č. 3 „Nevysvětluj, proč to chceš, zbytečně nahráváš k protiarargumentaci“.

Se vznikem kliniky se datuje také výměna psacích strojů za počítače a tiskárny ve zdravotnictví. Ani tuto techniku neponechal prof. Vorlíček bez povšimnutí. Všem členům kliniky zdůrazňoval: „V počítačích a mailových komunikacích mějte jen to, co jste ochotni vykládat všem na veřejnosti“. A měl pravdu. Jednou, když jsem zastupoval profesora Jiřího Vorlíčka, tak mě volali z vedení nemocnice s příkazem, aby jeden kolega odstranil ze svého počítače něco, co tam podle kontrolní osoby nepatřilo. A tak lékař pochopil, že obsah osobního počítače, napojeného na síť, není jeho osobní věc, ale věc veřejná, do které vidí více lidí, než si před tím myslel (prof. Adam).

Prof. Vorlíček vyžaduje racionální jednání: „Pokud pracujete, musíte odvádět kvalitní bezchybnou práci, protože Vaše chyby pak zdržují jak Vás, tak i další, takže kvalitní práce ve svém důsledku šetří Váš čas!“ Stejně tak ctí princip dochvilnosti. Dostal jsem od něj radu, že mám buď přijít včas, anebo nechodit již vůbec. A tento princip ctil i při hromadných odjezdech. Když se někdo opozdil o 5 minut, tak již nemusel spěchat, protože na něj již nikdo nečekal (prof. Adam).

Pan profesor nemá rád hovory o problémech, které nemají řešení. Takové hovory rychle ukončuje. Říkal: „Bavme se o problému, jen pokud se můžeme zároveň bavit o tom, jak jej budeme řešit. Jinak je to ztráta času“. Zřejmě vychází z toho, že hovory o problémech, které nemají řešení, vedou k negativním myšlenkám, a ty jak známo oslabují člověka. Měl jsem pocit, že pan profesor se raději baví o věcech, které se nás týkají a které můžeme nějak ovlivňovat, než o faktech, které jsou mimo možnost našeho ovlivnění.

Jedna z jeho vět je také: „Někdy Vás mohou nenávidět ti, kterým jste nejvíce pomohli“. Této větě se snad podobá anglické rčení: „The people would forgive you, in you were wrong, but the people would never forgive you, if you were right“. Nechápu, proč je tomu tak, je to proti obecně platnému principu „očekávání reciprocity v mezilidských vztazích“. Ale život je neskonale pestrý.

Život nejsou jenom úspěchy a výhry, ale také prohry a neúspěchy. Prof. Vorlíček má zásadu, mluvit na veřejnosti nahlas nejen o pozitivních, ale pojmenoval nahlas i negativa, která život přinesl. Když nic, tak alespoň veřejným vyslovením negativní informace před kolektivem zamezí šíření nepřesných informací a pomluv.

Profesor Vorlíček stimuloval k vědeckému růstu

Důležitou vlastností pana profesora je to, že nemá obavy nechat svoje podřízené odborně růst. Všem, kdo

OSOBNÍ ZPRÁVY

měli zájem, pomáhal v odborném růstu. Stimuloval je k dosažení vědeckých hodností, stimuloval je k tvorbě publikací a pomáhal jim s nimi. Já mu vděčím za to, že mě motivoval k psaní odborných knih. Psaní bylo vždy pro mě zábavou, radostí, únikem od problémů, a tak jsem měl velkou radost, když jsem mohl s jeho podporou psát odborné knihy (*prof. Adam*). Tato vlastnost – stimulovat své podřízené v odborném růstu a nebát se, že předstihnou svého nadřízeného, je velmi výjimečná a zřejmě si ji mohou dovolit pouze někteří šéfové. Tato vlastnost šéfa vlastně výrazně ovlivňuje a určuje profesní dráhu podřízených. Podívejme se kolem, kolik je šéfů, kteří se bojí vychovat si svého nástupce!

V průběhu vedení kliniky prof. Vorlíčkem obhájilo 8 spolupracovníků titul docenta a 7 titul profesora. To je jistě neobvyklé, který další šéf se může podobou bilancí pochlubit?

Paliativní medicína

Prof. Vorlíček říká, že medicína je deformována vložím maxima úsilí i financí do kurativní léčby a minimem zájmu o péči, nutnou pro důstojný průběh posledních týdnů či dnů člověka. Poukazoval na to, že je nesprávné zavírat oči před posledními okamžiky lidského bytí, prosazoval, aby léčebná péče o nemocného byla odpovídající jeho stavu a aby se o nemocného dobře pečovalo i po dobu, kdy již víme, že uzdravení není možné a že nemoc člověka dovede ke smrti.

Poukazoval na fakt, že náklady spojené s protinádorovou léčbou jednoho pacienta překonávají dnes již i milionové položky. Ale na poslední dny člověka, které se často odehrávají v léčebnách dlouhodobě nemocných či takzvaných odděleních následné péče, již nezbyvají ani stovky korun na denní dávku dostatečně silných analgetik a dalších léků, které by zmírnily bolesti a utrpení, provázející poslední fáze života skoro každého člověka. Prof. Vorlíček proto byl spolu s doktorkou Svatošovou motorem rozvoje hospicového hnutí a oboru paliativní medicína. Je také editorem první knihy v naší republice pojednávající o pomoci nevy léčitelně nemocným s názvem Paliativní medicína, kterou vydalo nakladatelství Grada poprvé v roce 1998. Tato kniha získala v tomto roce cenu nakladatelství. Druhé, přepracované vydání knihy Paliativní medicína vyšlo v Gradě v roce 2004.

Manažerské funkce

Prof. Jiří Vorlíček vedl jako přednosta Interní hematologickou kliniku LF MU a FN Brno po dlouhých 21 let, od roku 1989–2010. Nebyl však pouze přednostou kliniky, ale také aktivně zasáhl do dění na Lékařské fakultě MU v Brně. Po dvě volební období, v letech 1997–2003,

byl děkanem Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně a v dalších letech, 2003 až 2008 se podílel na jejím vedení jako proděkan.

V době, kdy byl děkanem, došlo na LF MU mimo jiné ke generální opravě stávající budovy Lékařské fakulty, důležité jsou však především jeho aktivity při výstavbě Univerzitního kampusu v Brně. Nejde opominout ani jeho aktivita při organizování umělecké výzdoby, především soch, v areálu kampusu.

Jeho organizační schopnosti se maximálně osvědčily při vedení České onkologické společnosti ČLS JEP. Prof. Vorlíček vedl Českou onkologickou společností tři volební období, tedy 12 let. V době jeho předsednictví se vytvořila síť Komplexních onkologických center s organizačně zcela novou koncepcí onkologické péče. Česká onkologická společnost pod jeho vedením začala každoročně vydávat aktualizované doporučení pro léčbu solidních nádorů, takzvanou Modrou knihu. Tato doporučení dostávají každoročně všichni členové onkologické společnosti a je zveřejňována na webových stránkách společnosti. Tyto stránky, www.linkos.cz, vybudované za jeho volebního období, patří mezi nejlepší webové stránky odborných lékařských společností, a to jak obsahem, tak návštěvností.

Pan profesor trvale podporuje úzkou spolupráci České onkologické společnosti s Institutem biostatistiky a analýz MU, vedeném prof. Ladislavem Duškem. Spoluprací s tímto institutem má Česká onkologická společnost zajištěný přístup ke všem důležitým datům své činnosti, a může tak účinně argumentovat při jednání jak s plátcí péče, tak se státní správou.

V roce 2008 byl prof. Jiří Vorlíček jmenován ministrem zdravotnictví ředitelem Masarykova onkologického ústavu a tuto náročnou funkci vykonával do konce září 2014, kdy požádal ministra zdravotnictví o jmenování nového ředitele vzhledem ke svému dovršení věku 70 let.

Zdroje životní energie profesora Jiřího Vorlíčka

Život má mnoho rozměrů (potřeb) a člověk, chce-li být spokojený a úspěšný v práci, je musí respektovat a pro udržení intenzivního pracovního tempa si musí dopřát i aktivity, které přinášejí radost, a tím i energii zvládat pracovní úkony. Soustředění na práci a omezování zdrojů radosti vede, jak se dnes všude píše, k syndromu vyhoření, neboli k depresi z vyčerpání, ale pokud se tyto zdroje radosti cíleně plánují a realizují, pak by k syndromu vyhoření nemělo docházet.

Pan profesor jednoznačně ctí princip udržování rovnováhy mezi všemi aktivitami, patřícími k radostnému a spokojenému aktivnímu životu. Rovnováhu mezi profesionální prací a mimopracovními aktivitami,

kteří stimulují, přinášejí radost a pomáhají obnovovat energii a sílu. Intuitivně po celý svůj život kombinuje intenzivní pracovní nasazení s aktivním odpočinkem, dodávajícím potřebnou energii ke zvládnání rychle se vyvíjejícího vědeckého poznání v medicíně i rychle se měnícím společenským a politickým podmínkám naší společnosti.

Panu profesorovi dodávají energii k práci jeho oblíbené odpočinkové aktivity – cestování, golf, sbírání současného výtvarné umění a také radost z dětí a vnoučat.

Zásadní pozitivní stimuluje silou v jeho životě je jeho manželka Hilda. Právě ona je tou duší, která mu pomáhá v těžkostech a komplikacích života a dodává mu energii na jejich překonávání. Štěstí je, že paní Hilda Vorlíčková má se svým manželem společně koníčky a zájmy, čili zdroje radostí. *A radost, která je sdílená, se násobí.*

Získaná ocenění

Pan prof. Jiří Vorlíček získal za své všestranné aktivity velmi četná ocenění. Zde vyjmenováváme ta nejdůležitější.

- 1998 Cena rektora Masarykovy univerzity za vynikající dílo (kniha Paliativní medicína)
- 1999 Cena předsednictva České lékařské společnosti ČLS JEP za monografii
- 1999 Čestné členství Slovenské hematologické společnosti Slovenské lékařské společnosti

- 2000 Čestné členství Slovenské chemoterapeutické společnosti
- 2002 Cena Nadace Universitas Masarykiana
- 2004, 2006, 2008 Ceny rektora Masarykovy univerzity za významný tvůrčí čin (monografie)
- 2004 Čestné členství Slovenské onkologické společnosti Slovenské lékařské společnosti
- 2007 Medaile Za zásluhy o stát v oblasti vědy II. stupně udělená prezidentem České republiky Václavem Klausem
- 2008 Čestné členství Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče o. s.
- 2009, 2010 Osobnost roku, Brno Business TOP 100
- 2011 Doctor honoris causa (dr. h. c.) Vysoké školy zdravotnictví a sociální práce, Bratislava
- 2011 Dekret za zásluhy o umění (získání uměleckých děl pro Kampus MU), Pedagogická fakulta MU
- 2014 Čestné členství České lékařské společnosti JEP
- 2015 Cena města Brna za medicínu a farmacii
- 2015 Čestné členství České onkologické společnosti ČLS JEP
- 2016 Osobnost roku, Brno, Business TOP 100
- 2017 Lékař roku 2016. Lékař s celoživotním přínosem v medicíně. Unie pacientů ČR
- 2019 Stříbrná medaile MU za zásluhy

Zdeněk Adam a Zdeněk Král

Interní hematologická a onkologická klinika LF MU

Zemřel MUDr. Josef Časta (28. 4. 1931 – 4. 2. 2019)

Dne 4. února 2019 po dlouhé nemoci v nedožitých 88 letech zemřel MUDr. Josef Časta, dlouholetý primář HTO Klatovy, čestný člen Společnosti pro transfuzní lékařství (STL) a čestný člen České hematologické společnosti (ČHS).

Při příležitosti jeho sedmdesátin bylo zveřejněno jeho podrobné curriculum vitae, ale pravděpodobně mnozí mladší kolegové neměli možnost se s ním seznámit, dovolte připomenout.

MUDr. Josef Časta se narodil 28. dubna 1931 v Plánici, rodišti českého vynálezce Františka Křižíka.

Školní vzdělání absolvoval na Vrchlického reálném gymnáziu, kde v roce 1950 maturoval s vyznamenáním. Následně vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy a promoval s červeným diplomem.

Na umístěnku pak nastoupil jako civilní zaměstnanec do Vojenského léčebného ústavu v Karlových Varech, kde pracoval

pod vedením náčelníka plukovníka MUDr. Kovařovice, žáka profesora Pelnáře. Posledý svým povoláním, které od samého začátku bral jako poslání, už jako mladý lékař publikoval ve Vojenských zdravotnických listech, v Praktickém lékaři, Čs. stomatologii, ale i ve Wiener klin. Wochenschriftu témata se vztahem k jeho tehdejší práci v lázeňském ústavu, jako například „Změny neurovegetativní rovnováhy u vředové choroby, Využití vyšetřování uropepsinu, Změny spektra lipidů, Léčení paradontózy.“ Z publikovaných ka-zuistik uveďme případ tehdy exotické strongyloidózy, kterou sám diagnostikoval.

Vedle aktivit odborných byl i místopředsedou TJ Žižka, předsedou ústavního odborového výboru a střídavě trumpetistou a houslistou ústavního orchestru.

V roce 1959, po složení atestace z vnitřního lékařství, nastoupil jako starší sekundář do ÚVN v Praze, kde pracoval na interní ambulanci u náčelnice pplk. Havasové-Altrichterové. Následně z erudičních důvodů vystřídal kardiologické klinické oddělení náčelníka plk. dr. Dufka, gastroenterologické oddělení